

TĂNG CƯỜNG BIỆN PHÁP THỰC HIỆN CUỘC VẬN ĐỘNG "HAI KHÔNG" TRONG CÁC CƠ SỞ GIÁO DỤC- ĐÀO TẠO

• PHẠM ANH TUẤN

Trường THPT Chu Văn An, Thái Bình

Đầu năm học 2006-2007, Bộ Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) đã mở cuộc vận động "Nói không với tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong giáo dục", gọi tắt là cuộc vận động "hai không". Chính phủ đã ban hành chỉ thị số 33/2006/CT-TTg, chỉ thị các Bộ, ngành có liên quan, chủ tịch UBND các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương phải phối hợp chặt chẽ với Bộ GD&ĐT để phổ biến, triển khai và cùng tham gia chỉ đạo chương trình hành động chống tiêu cực và khắc phục bệnh thành tích trong GD&ĐT giai đoạn 2006-2010.

Để tìm hiểu nguyên nhân dẫn tới các hiện tượng tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD, xác định tính cấp thiết, tính kịp thời, tính khả thi và những thuận lợi, khó khăn trong việc triển khai thực hiện cuộc vận động "hai không" ở cơ sở, tác giả đã tiến hành phỏng vấn sâu hơn 10 trường hợp và phát phiếu hỏi tới 30 cán bộ quản lý (CBQL), 70 giáo viên (GV) và 100 cha/mẹ học sinh (CMHS), những người đang trực tiếp hoặc gián tiếp tham gia vào cuộc vận động "hai không" này. Sau đây là một số kết quả thu được.

1. Về nguyên nhân của tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD

a. Kết quả điều tra về nguyên nhân dẫn đến tiêu cực trong thi cử cho thấy:

Có 85% số ý kiến lựa chọn nguyên nhân thuộc về các cấp quản lý. Công tác quản lý, tổ chức các kì thi ở các địa phương, ở các cơ sở GD chưa nghiêm. Quản lý lỏng lẻo nên nhiều GV coi thi, chấm thi chưa hoàn thành nhiệm vụ của mình như: không ngăn ngừa triệt để các hiện tượng có biểu hiện vi phạm quy chế thi, không xử lí nghiêm các trường hợp vi phạm quy chế thi. Thậm chí một số CB, GV vì các động cơ, mục đích khác nhau còn tiếp tay cho các hành vi tiêu cực trong thi cử. Nhiều CBQL GD các cấp vi phạm chạy theo thành tích nên đã "phó mặc" cho các hiện tượng tiêu cực trong thi cử tồn tại kéo dài và diễn biến ngày càng tinh vi, phức tạp hơn.

Có 78% số ý kiến chọn nguyên nhân do chất lượng dạy và học chưa tốt. Việc quản lý chất lượng giảng dạy của GV còn nặng về hình thức; GV còn thiếu những biện pháp hướng dẫn việc học tập của HS một cách cơ bản, vững chắc mà

thiên về những kiến thức, kĩ năng làm bài thi của HS. Do trình độ còn hạn chế nên HS đối phó bằng cách quay cốp, gian lận.

76% số ý kiến cho rằng việc học lệch theo khối thi của HS dẫn tới tiêu cực trong thi cử ở những môn thi không thuộc khối thi của mình. Đây là nguyên nhân đáng chú ý.

74% số ý kiến cho rằng hình thức vào thẳng đại học đối với HS thi đoạt giải quốc gia và hình thức cộng điểm khuyến khích trong kì thi vào đại học, cao đẳng cũng là một nguyên nhân dẫn đến tình trạng tiêu cực trong thi cử.

b. Nguyên nhân chính dẫn tới bệnh thành tích trong GD

Trước tiên phải thừa nhận rằng, bệnh thành tích là một bệnh của nhiều ngành, nhiều cấp trong xã hội ta hiện nay và phổ biến ở các cơ quan hành chính sự nghiệp, các đơn vị kinh tế nhà nước.

Tìm hiểu nguyên nhân dẫn đến "bệnh" thành tích trong GD, qua điều tra có 92% số người được hỏi (xếp số 1), cho rằng nguyên nhân chính là do cơ chế tuyển dụng lao động, đề bạt CB quá thiên về bằng cấp, về "thành tích ảo", chưa chú trọng đến năng lực làm việc thực tế của mỗi cá nhân đối với công việc cần tuyển dụng hay vị trí cần đề bạt. Do đó tạo ra tâm lí chung trong xã hội là: "Học để có bằng quan trọng hơn có chất lượng thực sự".

Xếp thứ 2 (64%), là do công tác quản lý của ngành GD&ĐT chưa tốt. Việc mở rộng quy mô GD&ĐT một cách quá nhanh trong thời gian ngắn, mà chưa chú ý đầy đủ, đúng mức đến các điều kiện quan trọng khác như: Điều kiện về cơ sở vật chất, đặc biệt trình độ, năng lực của đội ngũ CBQL và đội ngũ GV ở các cơ sở GD có đáp ứng được việc mở rộng quy mô đó hay không. Đây cũng là nguyên nhân dẫn tới các tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD.

Ngoài ra còn một số nguyên nhân khác như chỉ tiêu thi đua quá cao, không phù hợp với khả năng thực tế có thể đạt được của các cơ sở GD; sự kiểm tra, đánh giá thi đua của các cơ quan phụ trách công tác thi đua, khen thưởng chưa chặt chẽ, chưa đánh giá đúng thực chất mà nặng về hình thức nghe báo cáo để động viên, khen thưởng...

Tóm lại, nguyên nhân dẫn đến những tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD là một hệ thống những yếu tố có quan hệ phức tạp, nên việc giải quyết vấn đề này không đơn giản và cần tiến hành một hệ thống biện pháp đồng bộ;

Hai "căn bệnh" này có quan hệ gắn bó với nhau: Súc ép của "bệnh thành tích" chính là một nguyên nhân quan trọng gây ra những tiêu cực trong thi cử và gian dối trong GD nói chung; đồng thời những khe hở cho tiêu cực trong GD phát sinh là mảnh đất để "sáng tạo" ra những "thành tích ảo" ... Do vậy cần tiến hành mạnh mẽ, đồng thời cả "hai không".

2. Nhận thức của CBQL, GV, CMHS về cuộc vận động "hai không"

Kết quả điều tra nhận thức của CBQL, GV, CMHS về tính cấp thiết, sự kịp thời và tính khả thi của cuộc vận động "hai không" đã thu được

STT	Tiêu chí đánh giá cuộc vận động	Mức độ	Tỷ lệ lựa chọn (%)
01	Tính cấp thiết	Rất cấp thiết	78
		Cấp thiết	22
		Có phần cấp thiết	0
		Không cấp thiết	0
02	Tính kịp thời	Rất kịp thời	38
		Kịp thời	30
		Tương đối kịp thời	12
		Chưa kịp thời	20
03	Tính khả thi	Chắc chắn thành công	12
		Thành công	42
		Có khả năng thành công	46
		Không thành công	0

kết quả cụ thể trong bảng số liệu dưới đây.

Qua bảng trên ta thấy 100% số người được hỏi, nhất trí đánh giá việc mở cuộc vận động "hai không" là rất cấp thiết và cấp thiết. Về tính kịp thời, còn 20% số người được hỏi cho rằng "chưa kịp thời". Điều đó chứng tỏ còn không ít CB, GV, CMHS chưa thực sự hài lòng về sự chậm trễ vào cuộc của ngành GD đối với cuộc chiến chống tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD. Về tính khả thi, tuy 100% số người được hỏi, tin tưởng cuộc vận động "hai không" sẽ thành công ở các mức độ khác nhau, nhưng trong đó có đến 46% số này cho rằng "có khả năng thành công", nghĩa là chưa chắc chắn, cần có các điều kiện cần và đủ để khả năng thành công trở thành hiện thực!

Như vậy chống tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD là việc cần phải làm, để có được một kết quả GD thực chất, đáp ứng sự

mong đợi của xã hội. Tuy nhiên, căn bệnh nói trên từ lâu đã ăn sâu vào suy nghĩ, hành động của nhiều cá nhân, nhiều cơ sở GD&ĐT, không dễ rũ bỏ ngay được. Vì vậy để thực hiện có hiệu quả cuộc vận động này cần phải có thời gian, có lộ trình cụ thể, từ hạn chế, ngăn chặn, tiến tới từng bước xóa bỏ căn bệnh trên, làm cho GD&ĐT phát triển lành mạnh một cách bền vững...

3. Một số khó khăn trong việc thực hiện cuộc vận động "hai không" ở các cơ sở GD&ĐT

- "Ở đâu có cầu thì ở đó có cung", đó là một quy luật của xã hội vận động theo cơ chế thị trường. Do đó chừng nào cơ chế xã hội còn có nhiều khe hở thì nhiều kẻ vẫn sẵn sàng lợi dụng để mưu lợi cá nhân, khiến cho những tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD sẽ tiếp tục diễn ra dưới hình thức này hay hình thức khác. Do đó việc thực hiện cuộc vận động "hai không" của các cơ sở GD&ĐT còn gặp nhiều khó khăn, phức tạp, chẳng hạn:

- Nhiều người trong cuộc có tâm lí chờ đợi, lo lắng, sợ rằng các cơ chế quản lí và hành lang pháp lí chưa đủ để đảm bảo quyền lợi chính đáng cho các cá nhân và các cơ sở GD-ĐT tích cực hưởng ứng và thực hiện nghiêm chỉnh cuộc vận động (sợ rằng "Trung thực, thật thà thì thua thiệt!"...);

- Nhiều GV, HS đã nhiễm thói quen tiêu cực trong thi cử lâu ngày, nên loại bỏ được thói

quen xấu này là một công việc khó khăn và phải có thời gian để thay đổi hành vi;

- Các hình thức tổ chức thi cử đã và đang sử dụng hiện nay vẫn còn nhiều khe hở để GV có thể lợi dụng và HS có thể có hành vi vi phạm quy chế thi mà khó ngăn chặn được...

4. Một số giải pháp tăng cường việc thực hiện cuộc vận động "hai không"

Xuất phát từ các quan điểm chỉ đạo của Bộ và thực tiễn GD ở cơ sở, xin đề xuất một số giải pháp để tăng cường thực hiện cuộc vận động "hai không".

4.1. Tăng cường công tác tuyên truyền về cuộc vận động sâu, rộng hơn nữa

Cần tăng cường công tác tuyên truyền về cuộc vận động "hai không" để các cấp uỷ Đảng, Chính quyền, các CB, GV, HS và CMHS thấy được nội dung, ý nghĩa, tính cấp bách của cuộc vận động. Qua đó nâng cao vai trò, trách nhiệm

của toàn ngành GD, toàn xã hội đối với việc chống tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD. (Có 80% số người lựa chọn đây là giải pháp rất quan trọng).

4.2. Tăng cường bồi dưỡng nâng cao trình độ và trách nhiệm cho đội ngũ CB, GV.

Đội ngũ CBQL GD các cấp và CB, GV ở các nhà trường, các cơ sở GD có vai trò quyết định đối với chất lượng GD&ĐT của mỗi nhà trường, mỗi cơ sở GD. Do đó cần tạo sự chuyển biến một cách rõ rệt, thực chất về đạo đức nghề nghiệp, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của đội ngũ CB, GV, nhất là ở các khâu giảng dạy, kiểm tra, thi cử, đánh giá HS bám sát theo các hướng dẫn của Bộ GD&ĐT. (78% người được hỏi lựa chọn đây là giải pháp rất quan trọng).

4.3. Tiếp tục tạo ra sự đồng thuận giữa các lực lượng GD trong việc thực hiện cuộc vận động. Sự đoàn kết, nhất trí, hưởng ứng cuộc vận động là động lực chính thúc đẩy tiến độ thực hiện cuộc vận động ở mỗi cơ sở GD, đồng thời giảm bớt các áp lực xã hội tác động trở lại, gây cản trở đối với quá trình thực hiện cuộc vận động. (72% lựa chọn giải pháp này).

4.4. Đẩy mạnh việc phân cấp cho cơ sở GD, tăng cường quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm của các cơ sở GD&ĐT. Tăng quyền lực cho Hiệu trưởng, song hành với tăng trách nhiệm cá nhân của Hiệu trưởng với công việc và nhiệm vụ được giao. Thành ngữ có câu "nước xa không cứu được lửa gần", để thực hiện thành công cuộc vận động thì Bộ và các sở GD&ĐT không thể làm thay các cơ sở GD trong việc xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch triển khai cuộc vận động. Làm gì và làm như thế nào để hạn chế các tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD ở đơn vị mình, tiến tới đẩy lùi và xóa bỏ chúng là trách nhiệm của mỗi cơ sở GD, trên cơ sở họ có thực quyền trong việc tổ chức điều hành đơn vị.

với công sức và trọng trách mà họ phải đảm nhiệm, dẫn tới một bộ phận đã lợi dụng vị trí, nghề nghiệp để kiếm tiền một cách không chính đáng.

Cuộc vận động của Bộ có thu được kết quả như mong muốn hay không, phụ thuộc rất nhiều vào chuyển động trong suy nghĩ, trong việc làm của đội ngũ CB, GV. Nâng cao đời sống cho CB, GV cũng là một cách để động viên họ hoàn thành chức trách, nhiệm vụ được Nhà nước và nhân dân giao phó, mà không cần phải kiếm tiền bằng các thủ đoạn tiêu cực. (68% số người được hỏi lựa chọn giải pháp này).

4.6. Các cơ quan quản lý cấp trên cần tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra, đổi mới hình thức thi đua, khen thưởng; cần tạo hành lang pháp lý cho việc thực hiện cuộc vận động và xây dựng cơ chế đảm bảo có lợi đối với những cá nhân, đơn vị thực hiện tốt cuộc vận động "hai không".

* * *

Tóm lại, cuộc vận động "hai không" trong GD được phát động, đáp ứng nhu cầu, nguyện vọng cấp bách của CB, GV, CMHS hiện nay. Tuy nhiên việc triển khai cuộc vận động ở các cơ sở GD&ĐT diễn ra còn gặp nhiều khó khăn, phức tạp. Những người trong cuộc, như CB, GV, CMHS đều dễ có sự đồng thuận trong nhận thức về sự cần thiết, ý nghĩa, tính cấp bách ... của cuộc vận động "hai không", nhưng sự tin tưởng và việc áp dụng các biện pháp thực hiện thì lại còn có nhiều mức độ khác nhau với tâm trạng lo lắng khác nhau... Do đó cuộc vận động "hai không" cần tiếp tục được đẩy mạnh hơn nữa về mọi mặt, nhất là ở cấp độ các cơ sở GD&ĐT.

TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH

1. Bộ GD&ĐT (2006), *Quyết định số 3859/QĐ-BGDĐT*